

VOORZITTER KAREL FILLIAERT 1923 - 1936

1923

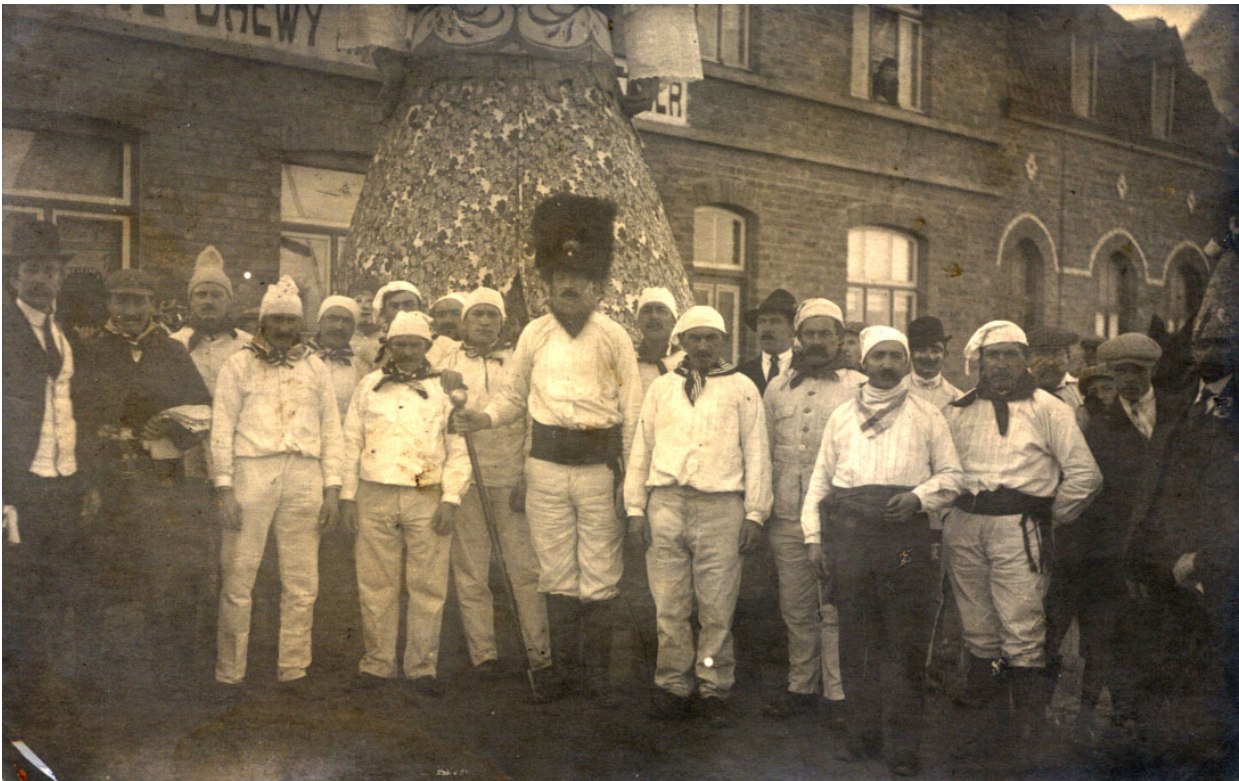

PAPA POMPADOUR 1921, (Stadsreus).

Op de foto: de reuzenraad van 1924 met Karel Filliaert, Henri Deschacht, Victor Lycke, Alex t'Jackx, Pieter Defoer, Antoon t'Jackx, Alfons Butstraen, Frans Dedeystere, René Ghewy en Pieter Vanhove

Begin van de jaren 1923 vatte Doortje Timmerman de gedachte op om een reus te bouwen en een Reuzengilde te stichten. De stichtingsvergadering greep toen plaats bij Pier (de plakker) Vanhove in herberg "De Nieuwe Wandeling", waar momenteel de weduwe Damman een drankgelegenheid uitbaat. (heden bestaat deze herberg niet meer maar was gelegen op de hoek Pelikaanstraat Witte Brigadelaan) Doortje Timmerman werd de eerste voorzitter en de medestichters waren K. Filliaert, R. T' Jaeckx, Victor Lycke, Alex T' Jaeckx, Alfons Butseraen, R. Abeele, Antoon T' Jaeckx, Med. T' Jaeckx, Arhur T' Jaeckx, Isidoor Vanhove, Luc. Dechacht, Jeroom Doebel, Pol Beun, Henri Deschacht, Serafien Debusschere, Jef Deschacht, Pieter Dufour, Fernand T' Jaeckx, Jules T' Jaeckx, Pieter Vanhove, René Gewy, Prosper Sanders. Er werden planken aangekocht, afkomstig van een barakafbraak te Middelkerke en de houten reus van acht volle meters werd in elkaar getimmerd. De kop van de reus werd vervaardigd door Pol Beun en hij woog precies 175 kg. De hoed werd gevlochten door Jerome Van Elverdinghe, en het haar werd door Isidoor Vanhove per fiets gehaald naar een vlasfabriek te Izenberge. Men doopte de reus toen GOLIATH II, en het lokaal werd gevestigd bij Door Vanhove. GOLIATH II, werd gedragen door 16 sterke venten. Iedereen werd tot de gilde toegelaten, maar de dragers werden heel speciaal onder de "sterke boestens" gerekruteerd.

Alex T' Jaeckx - nog in leven (2009) werd tot "loper" van de gilde aangesteld. Dit was de man die, wanneer de reus een rondgang maakte, moest voorgaan en zorgen dat de pinten klaar stonden voor de dragers, want ook toen kwam het er op aan om zo weinig mogelijke tijd te verliezen. De eerste rondgang gebeurde met carnaval 1923. Het ging eerst naar het Koerseplein (nu Leopold II park) en van daar werd de stad in getrokken. Het vertrek gebeurde de zaterdagmiddag, maar de reus samen met zijn dragers, arriveerde pas de dinsdagavond en sommigen zelfs de woensdagmorgen. Een marathontrip met een marathon pinten drink. GOLIATH II, kreeg aldus een echte ouderwetse doop. De allereerste verplaatsing van GOLIATH II, ging naar Veurne, waar hij tijdens de stoet zelf, de helft van z'n kop verloor.

*De dragers van PAPA POMPADOOR 1921, in 1924.
Voorman-leider A. Butsstraen, Klaroendrager Rene 'T Jaeckx.
Met o.a. H. Lycke, L. Deschacht, M. Bouve, J. Deschacht, P. Defoer, A. 'T Jaeckx, H. Vandenabeel, A. Vanhove, M. 'T Jaeckx,
J. Double, U. 'T Jaeckx, J. 'T Jaeckx, A. 'T Jaeckx.*

*Leden Reuzengilde Nieuwpoort.
Op de foto van links naar rechts: Serafin Debusschere, onbekend, Nette Beschuyt, Victor Lycke, onbekend en Gustaaf Lantvoght.*

In 1923 werd een Reuzengilde gesticht met het doel de reus die in 1914 vernield was, opnieuw op te bouwen. Om aan het nodige geld te geraken, gingen de leden van de gilde, bij bepaalde gelegenheden de straat op om liedjes of sketches op een wagen op te voeren. De grote promotor en dichter van die stadsliederen was Victor Lycke. Serafin Debusschere, die later voorzitter van de Reuzengilde zou worden. G. Lantvoght, die ook voorzitter geweest is (1936). De vrouw met herenhoed was Nette Beschuyt, "metje" van de reus JAN TURPIN I. De eerste leden van de Reuzengilde waren de promotoren die de grote reus ter wereld gebracht hebben.

Leden van de Reuzengilde terwijl ze liederen zingen. Lieder die gezongen werden ten voordele van de Reuzengilde, voor de opbouw van de Nieuwpoortse reus JAN TURPIN 1ste reus 1925.

Deze liederen werden geschreven door Victor Lycke, schrijver van de Reuzegilde, was er ook de "minnestreel" van. Bij ieder uittocht, werd een liedje gezongen en verkocht ten voordele van den Reus. We geven hieronder het liedje van 1922, waarin door de pen en de liet van V. Lycke de Reus bevindingen over den Heropbouw der stad ten beste geeft. 't Werd gezongen op de wijze van: Lizon, Lizette.

DE HEROPBOUW

Reuzelied.

1

*Harop ! mijn brave Nieuwpoortnaten,
Gij die mij zoolange reeds kent,
Ik kom door uw stad weêr gevaren,
Zoals ik altijd was gewend.
Maar zie, wat schouwspel treft mijn oog !
Ik geraak er bijna niet uit wijs,
Zij hebben de oude reus voorwaart bedrogen,
En ik bevind mij in de stad Parijs !*

Refrain.

*'t Zijn am monumenten en paleizen,
't 's bazaar en magazijn,
Die men uit den grond ziet rijzen,
Iedereen wil rijke zijn !
De meisjes zijn gekleed als koninginnen
En de jongliën als heertjes fijn,
Men ziet ze elkanderen beminnen
Langs de straten van 't koerseplein.*

2

*Ziet, aan den heropbouw werkt men vlijtig
dat zal ook al gauw in orde zijn
Maar slechts een ding vind ik spijtig,
Dat er zooveel herbergen zijn.
't Zijn al hotels en groote restaurants
In spiegelglas en met 'n groot pardas
Ze zitten vol met lustige kalanten
Die zich vermaken en drinken glas op glas.*

3

*Stanschouw ook eens die duizenden rekken
Vol met stoffen, lijnwaad en katoen
Men zou er eene strate meê bedekken
Van hier tot in de stad Moeskroen,
Paraplu's, hoeden en zijden mutsen,
Al even schoon, al even goed,
Voor rijke liën en ook voor arme dutsen
't 's al voorhanden in den overvloed.*

4

*Ziet, reeds dertien winkels vind ik open
van cognacs, snaps en ook brandewijn.
Moesten ze het in eene dag verkoopen
Heel Nieuwpoort zou dronken zijn.
Bij juweliers: horlogetiën, snoeten ringen
Alles bezet in goud en diamant
En bovendien nog honderd duizend dingen
Genoeg voor al de dames van ons land.*

5

*Ja met al die pracht neem ik genoeg en,
Maar ik vind het boven mijnen staat.
Daarom zal ik de lieden gaan verwoegen
In de coupe-gorgestraat.
Daar ben ik altijd welgekomen
En goed onthaald op hesp en bier,
In vind er ook een rustig onderkomen
Bij onzen Piet, plakker en herbergier.*

1924

Met carnaval 1924 deed de tweede reus zijn plechtige intrede.

REUS ZONDER NAAM

*ze noemden hem
DE HOUTEN REUS
1923 - 1925*

*In 1925 werd zijn kop hermaakt in plaaster. Nieuwe kleren haarsnit en zuidwester op het hoofd, een visnet over de schouders en met uitzicht van een stoet visser, en voortaan betiteld als..CIESEN DE VISSCHER
Zijn bestaan duurde tot JAN TURPIN verscheen.*

Hij verbeeldde een visscherstype en volksdichter Lycke had te zijner eer het liedekje "Visschersleven" gedicht. We geven het hieronder weer. 't Wordt gezongen op de stemme "Dans les jardins de l'Alhambra".

*Wij zijn het volk van Zannekin,
Wij leven van de zee,
Aer brengt zij ons maar klein gewin
Wij zijn er meê tevree ;
Haar blauwend veld en breed verschiet
Bekoort ons hart en anders niet.*

Refrain.

*Onze ouders waten visschers en dat blijven wij,
Wij zeilen onversaagd ter zee bij elke tij.
En Raat de stormen woeden en het wild orkaan
Wij blijven zonder schromen aan 't stuurrad staan.*

*Des winters als de storm ontboeit,
Onze masten plooit en loeit,
Wij vreezen geen gevaar of dood
En onze brooze boot ;
Door branding, schuim en woest geweld
Komen wij dl'afgrond doorgesneld.*

*Maar komt de lieve lentetijd
Die allen weer verblijdt,
De liefde ontwaakt met zachten gloed
En 's visschers jong gemoed ;
De stem der baren bij den zoelen wind
Zingt 't liefdelied dat hij bemint.*

*En 's zomers als der zonne gloed
De westerkimme ontmoet,
De golfjes met zijne stralen tooit
En tintend goud uitstrooit,
Ontwaart hij 't beeld dat lonkend lacht
En op het blanke duin hem wacht.*

Als "Reuzelied" in 't jaar 1924, op Karnaval gezongen, wel eigenaardig te heeten. Het steekt gunstig af tegen het gewoon straatlied.

Maar ook deze reus mocht slechts een zeer kort levensbestaan kennen. 'n Jaar later bleek hij, in de oogen van de mannen der reurengilde, slechts "poppetuijg" te wezen. Al doende leert men en al leeren was een nieuwe goesting opgedoken. Die reus beantwoordde niet aan de gestelde verwachtingen; 't was een mislukking.

Men wilde iets anders, iets grootscher. Van lieverlede was de gedachte gerijpt dat een stadsreus een zinnebeeld moest wezen van moed en zelfopoffering, van durf en wilskracht, van koppige onbuigzaamheid, van volksche fierheid en stadsche trouw. Men greep in 't glorierijk verleden der stad om het geschiedkundig personage op te diepen, dat dit alles in gestalte, uiterlijk, kleederdracht en voorkomen weergeven zou.

En zoo kwam 't jaar 1489 weerom boven water, met burger vader Jan Turpijn, als redder van de stad in nood, als toonbeeld van een stad in verweer.

Goliath en namaaksels van Goliath hadden uitgedaan. Reus Jan Turpijn zou in hun plaats treden. Maar een Jan Turpijn die niet alleen Goliath in de schaduw zou zetten, maar tevens in geschiedkundig opzicht heelemaal te rechtvaardigen zou wezen. Een reus die ten slotte in de Nieupoortsche kleuren, geel en zwart, zou steken en in opvatting en uitvoering den Nieupoortschen heldenmoed zou huldigen en herdenken. 't Verleden ter eere en de toekomst tot les.

Van meetaf aan werd besloten dat deze nieuwe reus, nooit als Karnavalreus dienst zou mogen doen. Een traditionele wijziging dus in de opvatting. En aan dit vastgelegd besluit werd nooit afbreuk gedaan. Jan Turpijn is alleen in plechtige omstandigheden voor de pinnen gekomen.

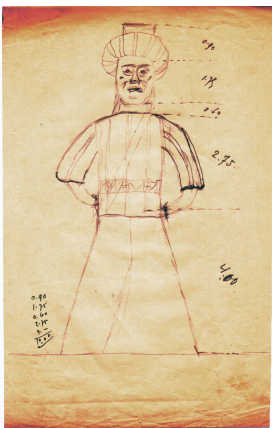
Maar zulke reus bouwen is geen "alledaagsch kakske" zoals de mannen onder elkaar zegden wanneer men over 't bouwen van den nieuwen reus sprak.

Neen, kinderspel was het niet. Dat ondervond men al dadelijk.

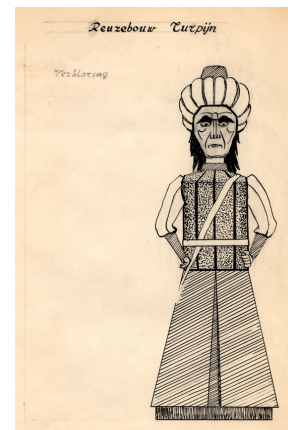
Een reuzenbouw kost niet alleen schrikkelijk veel geld, en de gilde bestond hoofdzakelijk uit leden uit de volksklas maar vergt kennis, kunde en kunst om voorontwerpen en bepaalde uitvoering van onderdeelen in de puntjes te verzorgen, en om de afwerking van het geheel naar wensch te doen gelukken zonder te veel kemels te schieten of de kritiek een te gemakkelijke taak in de hand te spelen.

't Opmaken van een bestek-beraming had voorzitter en raadsleden reeds in de haren doen krabben, wat de rest dan wel bezorgen?

Als een hagelvlaag kwamen de gekleurde printen en tekeningen uit Kortrijk op de raadstafel der gilde terecht. Daar leefde immers, verdoken en verborgen in een kloostergesticht op Overleie, een zekere Broeder Beatus, in de wereld Lodewijk Filliaert, die snit en snede, kleur en kledijschakkingen van reuze, dragers- en volgersdracht op 't papier penseelde en almaaraan de vrucht zijner vijftiende eeuwse bevindingen overzond.

ontwerptekeningen

ontwerptekening

geschilderde voorstelling van de kledij door Frans Filliaert 1924

vlag met wapenschild van Nieuwpoort genaaid door Jukia Filliaert en geschilderd door schilder Staf Buffel. Deze vlag was eigendom van de Nieuwpoortse Reuzengilde

Beste Klaer.

Lichier alles wat ge kunt verlangen voor de reus; maar tijt als 't u blijft naar de werens of naar de verhoer ding der lichaamsdeelen niet, want die zijn echte monsters.

Nu 't en is maar voor de kleeddrach, dat ik zorg gedroegen heb, en dese is juist want ze komt uit cronijcken van dien tijt.

A. De reusdrager plaat I a.

De dragers der voorvorige reus waren gekleed als echte boeren van 1775. Aenhang de slaapmuts, blauwe kiel met spannen, gewone broek, en betelgoed tot draagriem de kostwagengeriemen, waren zoo in dien tijt.

Besiet het type der draagriem die is afkomstig uit 1100, omdat het swaer zwaard te veel de buikriem deed afsakken. Het welke riem geeft de drager vrij spel met de handen en men kan er zooveel haben aansetten als men wil. De vroegere reusdrager beulde sich af omdat de last op de nek en de

1925

Ontwerpen van 't reuzengevaarte met detailstudie der ondedelen: hoepelonderstel, lijf, armen, kop en hoed, op schaal getekend door Frans Filliaert, kwam binnen.

reuzedragers man uit het Neupoortsche volk in 1425

rug lag nu word het gewicht op de 2 schouders en de heupen gelijk geret. Last zijn 4 factors. Troeg een man vroeger 20 kilo nu is het 40:4 = 10k. Dus vier maal minder mannen als vroeger voor het zelfde gewicht. En dat komt omdat de drager nu recht zal gaan in plaats van gebogen. Op het hoofd staat de halot. dese mag met een swart rekertje onder de kin gespannen worden. Een hangpluim is ook goed om te versieren. De purpere hore (spanbroek) mag ook groen zijn, of rood. Niet swart omdat dese kleur in het boventkleed steekt en dat in 1400 de kleuen van onder en boven bij accordeerende gammen verschilden.

(Hier een bysonder woordje).

Al de kleuen der regenbroeg werden gebruikt om zich te kleden. Maar geente geen enkele mauvekleur was er gekend, uit genomen het grijs. Lichier een voorbeeld. De soorten van groen zijn meer dan 20 in onsen tijt

3.

zop of meigroen
 blaasgroen
 verditer groen
 emerald groen
 olyfgroen
 bruin groen
 silvergroen
 en andere.

} dat is voor onsen tijt

maar vroeger was het nooit anders of.

blekigroen
 groen
 donkergroen

} middeleeuwen

en 400 is het ook voor de andere kleuen. Abgenomen rozebleur die in Italië gekend was en hier niet. Die ook de vorm van de schoen. In 14-1500 waren alle derelfde vorm, soms met sharpe, soms met stompe neuen. Geen hielen, geen velen. De schoen is een sarvak of sloffer, die een verdichte kous is omdat op het platte van de voet, het vercelte vel langer zou weg

wegge blijven. Ze mogen alle kleuren hebben, doch witte waren niet gekend; ten minste geen enkele afbeelding bestaat ervan zelfs niet van de tempeliers die anders gansch in het wit zijn.

B) De reusenopleider plaat I b.

Deze heeft de kleuren van de reus zelf niet een mantel erbij. De reus zou eigenlijk ook een mantel moeten hebben, maar om kosten zijn groot en bijzonderlijk als de wind in zulk gedaante spreekt, dan is er geen houden meer aan.

Thoe de reusenleider ^{van voor den oorlog} van de prostaart en zijn pluim is belachelijk, vergeleken met deze der bijrijnde reus. De man heeft een hollbak op, draacht van de eerste soldaten in het leger van Napoleon I. Zijn wit hemd vloecht tegen de mode want is de middel eeuwen was in Vlaanderen nooit linnen zichtbaar. De breede rooze sluier komt uit de tijd van Marianne in 1792. De witte broek is de corvée broek onzer soldaten van 1840. De laarsen zijn

Russische typon van zeehondenleer. De baard is van verbarstend korakken type en zijn stok. Oh die stok, met bol er op. In Godsnaam geeft hem toch zulken stok niet. Het is de machtstok van een kerkadvocaat uit de 15 eeuw. Ofwel het is de machtstok van Pietro Lamba die senator van Rome was in 1380, die stok staat geschilderd in de Roomsche kerk Ara Celi ter stede zelf maar er is een vlam boven de knop.

Ge moet weten. De reus ging vroeger uit om de processie op te luisteren, maar ook om het volk te vermaken (zo staat in de oorkonde het volgende "Doen ging zij met die reuze overduersich omme de vroolyckheit ende jolyt van den volcke") Kwoolykheit en jolyt willen toch wel zeggen vreugde en pleisier? Hetwel een commandeurstok may er dus niet zijn, maar een stok waar een saeken op staat dat vroolyckheit te kennen geeft.

1300

Welnu. In de tijden der leenen waren er hofjonkers die iederen hoveling moest verlustigen door kwinkelagen en geestige eotten. Die jonkers droegen een bijzondere kleedij met op het hoofd een opgevulde muts met 3 suites. Aan ieder einde hing een belle. Zij hadden een stok die hetzelfde hoofddeksel droeg. Die kleedij krijgt men nu nog te zien in de cirken, maar gansch verwrongen. Het volk noemt ze nu Clowns en Gursten, maar de Nieuwpoortnaars zeggen Orlekijn. In de middeleeuwen hadden ze de naam van kofnar of kortweg nar en hun stok was de jolyke narstokke. Overal waar die stok vertoond werd wist het volk dat iets aange maans gaande was. Zoo ging later die stok in stoeten voorop en God weet of het ook zoo geen geweest is voor de Nieuwpoortsche reus. Ik verwed mijn hoofd dat ze het te tot gevonden hebben, want nu nog bestaat het woordje kotskappe. Het er redelijke

bellen aan te doen, zou de geleider er alle soorten van tekenen mede kunnen geven om de reus te doen draaien, dansen of knikken, want al de dragers zouden het hooren en nu zou de vorenste al niet meer moeten roepen lijk woeger, wanneer ze moesten dansen, stilstaan of keeren. Een duw van de stok op den grond, en al de bellen klinken.

C) Het gevolg der reus. Plaat I c
 boven de mannen, die de reus volgen als geleide, gekleed zijn lijk de reus selve, dan zou het, dunkt mij, gelijken als de groote boas met zijn jongskens uit gaat. Ofwel dat er in dien tijd geen een Nieuwpoortnare was die andere kleederen droeg. Dat ware wel een beetje tot. Ik Ik maar mijn gedacht stille. In Nieuwpoort waren in dien tijd 3 klassen van volk. Edelen, burgers en gemeene lieden. Ik geloof toch wel dat ze allen eens kwamen kijken als de reus uitging. En daarom ook

1490
 gevolg der reus en jonker uit de begoede stand

zou ik de mannen der gilde, die de reus
 willen volgen; kleden in al de soorten
 van toen bestaande standen. Welke ver-
 staan, niet met de gewone kleedij,
 maar met hun zondagpak. Zulke
 kleedsels zijn op de teekeningen te zien.
 Wilt ge er meer dan kunt ge zelf de teken-
 samenstellen, maar bijzonder zorgen voor
 het harmonieeren der kleur.

Indien stoet zou ik de volgende perso-
 nagen de reus doen volgen: 1) Een
 edelman. Beziet de kleedij van Philip
 de Stout. In 1369 was hij graaf van Vlaan-
 deren, dus in de reusentijd. Hij droeg
 werkelijk hetzelfde pak die gij ziet. Op
 zijn blauwe frak zijn geen gouden lelies
 en star gouden bloemen. De mantel
 (hier niet getekend) is helder rood en
 afgeboord met hermelijn. Om zijn hoofd
 is een gouden band. 2) Een tempelridder
 of tempelier; te waren in Nieuwpoort
 reeds sedert 1100. Voor den oorlog hoorden
 men nog veel van de duive of duivels

toren, eigenlijk de tempeliersstoren die
 in 't jaar 900 de Lierkerschijn geweest
 te zijn. Nu is er nog een hofstede tuschen
 Lombaertrijde en St. Joris die het tem-
 pelhof genoemd wordt. Die mannen
 waren in gansch de wereld hetzelfde gekled
 Als ze in geen oorlog waren hadden zij
 een stok. boven op de stok een witte rinde
 en op de rinde het rood kruis. 3) Ik
 zou er ook een burgerjongen in doen gaan.
 Wilt ge er meer zulke, geeft hetzelfde
 kostuum, maar ander kleuren. Zoo een
 mengeling van kleuren geeft gnot aan
 de oogen en een prachtig stoet effect.
 4) Draai om, daar staat een koop-
 man. Nieuwpoort was tot in 1600
 de voorhaven van Dixmude en Effer.
 Er woonden dan 20000 menschen en
 er was veel rijkdom ter oorsach
 van den handel. Die beurs gelijkt
 aan de gonfalon der reus, maar 't is
 hetzelfde niet. Zoo droegen te de
 munt in dien tijd. 5) Wij komen aan

14 eeuw
 gevolg der reus een gewone koopman of
 hanzaluide

de betaalmeester der gilde. Voor zooveel ik weet bestonden in Nieuwpoort van 1394 tot 1546 de volgende gilden.

Eglantierken.

Maiblomtje.

Sebastiaan.

Von wroescepe dine.

Koopluide. (de hansa)

de Lottins

Schoon pakje. Alleen de broek moet bruin zijn, die kleur (Napels geel) is niet natuurlijk voor den tijd. 6. Met om te draaien volgt een jonker uit de bezoeide stand of rijk burger. Eenigzins naar den adelstand. In deze vindinge de mauve grijskleur op zijn wambuis, de vrouwen hebben binnenspielen. Het is een Engelsch type uit dien tijd. Waer aangerien Nieuwpoort eene seevloot had, waarvan in 1472 de 24 Yperse schepen in een enkelen storm om het kwamen, is het niet misplaatst een vreesde ook eens de reus te laten bekijken.

7. Nu volgt een gewoon lid de St. Sebastiaansgilde vier patroonwapen in de kerk van Nieuwpoort staat.

Zoo ge nu de burgemeesterkleedij wilt hebben uit dien tijd, adsook dese der raadsleden, dan zult ge ze vinden op het venster boven de kerkingang langs de Willem de Troolaan. Maar daar moeten eenige wijzigingen aangedaan worden want ze zijn van 1100.

Nu volgen eenige krapfels van 1300-1400-1500. De oudste is de gele van 1300. Ze bestaat van 300, is afkomstig uit de kloosters en is er tot heden toe ingebleven. De rose van 1400 is een Italiaansche. De gansch blauwe van 1500 is een Duitsche. Al de anderen zijn Vlaansche.

Lang haar, baard en moustache waren woalgemeen met als nu. Onder Lodewijk XIV verdween dat alles en maakte plaats voor de pruiken.

begin 15 eeuw

begin 15 eeuw
reuzegevolg een burgerjongen

Ma Lodewijk XVI kwam de mode die wij
nu nog hebben.

Hiervoor moet ik dacht u nuttig
te kunnen zijn.

Maar allessins moogt gij mijn
gedacht niet involgen, als ge iets beters
weet of andere gedachten hoort.

Ik heb maar toegelicht: Gij werkt
uit naar uw goesting.

Wilt ge nog inlichtingen, schrijf
maar op.

Groeten aan allen

Uw broer

Louis

Kortrijk 13-4-1925

1450
gevolg der reus een gewone koopman of
hanzaluide

Dagen naeen bestudeerde beeldhouwer Lodewijk Willaert het reuzenmasker en kwam een karrevracht opvergen om de boetseering te beginnen.

Hoe zou men 't onderstel in elkaar passen? Houten duigwerk of ijzeren geraamte? Houten latten bleken niet voldoende bestand, dan maar ijzergebruiken. Eerst dacht men gasbuizen te gebruiken, maar 't gewicht zou niet te heffen zijn. De meester werktuigkundige Burton stelde T-ijzer voor dat door middel van bouten, vijzen en schroeven ineen-gepast zo'u worden.

Inmiddels hadden vrouwelijke krachten de hoeveelheid stoffe uitgerekend. Een berg goed! 't Snijwerk van het lijfstuk vergde vakkundige bedrevenheid. Wie zou dit aandurven? Gelukkig had de meester-kleermaker van 't leger, A. Coppens, Nieupoortnaar van geboorte en zoon van Bertje Coppens, zoo pas zijn op ruststelling genomen. Dan maar dien deskundige ter hulp geroepen, die zijn kennis en ervaring gulhartig ten dienste stelde. 't Snijden en 't naaien van rok en hoed- en armenovertreksels nam Julia Filliaert voor hare rekening en Rachel Dekeyser en P. Lahaye zouden haar een handje toesteken. 't Schilderen van 't wezen? Och kom, een straat verder woonde kunstschilder Gustaaf Buffel en die moest maar aangesproken worden om te aanvaarden. De Reus had lederen handschoenen nodig die in geen enkel winkelhuis te vinden waren. Maar schoenmaker Maesen 't Jaeckx zou er wel voor zorgen. 't Wissewerk van kop, hoed en borst? Wel daar was immers toch mandemaker Van Elverdinghe Jeroom, die in de twee vorige reuzen reeds zijn proefstuk had geleverd! En de kolossale pruik? Koopman A. Buffel sprong juist binnen om te melden dat hij een partijtje extra peerdshaar wist liggen, dat men aan een schappelijk prijzeke en zonder een duit winst voor hem, koopen kon. Vijftien honderd frank! 't Was wel een "hasaardje", maar Mariette DEFOER had acht dagen nodig om 't boeltje te wasschen, te ontklissen en klaar te kammen. En kapper Meurice, uit de Kerkstraat, zou voor 't breiwerk van de pruiktressen instaan. En wat dan met 't geraamte zelf? Daar hoefde men zich het hoofd niet mede te breken. De voorzitter, Karel Filliaert stond er borg voor. Bijgestaan door Arthur Provoost, Herman Lycke en deskundige Burton zou hij 't geraamte afleveren. De reus had nog een extra-blazoen nodig, dat met een schoone witte band over schouders en borst ter rechterzijde moest hangen. Een stukje fijn geschilderd kunstwerk met 't wapen van de stad. Zoeken moest men hoegenaamd niet, want Mevrouw Ingenieur Dooms stelde bereidwillig kennis en kunstvaardigheid ten dienste. En draagsingels en riembindsels? Maar was vader Filliaert, daar niet, de oude reuzeman die in zijn ouden dag, els en pikdraad hanteeren zou om "extrareuzewerk" te leveren en met raad en daad de bouwers bijstaan zou om uitleg te geven over inwendige structuur, versterkingspunten, kopdraaien, enz.?

Hoe verder men raamde en schikte, hoe meer benodigdheden er te voorschijn kwamen. En ten slot te de kleedij van dragers en reuzevolgers? Voorloopig zou men dien "teerpost" in beraad houden en zorg voor morgen laten. 't Was 't voorzichtigste en 't geraadzaamste ook, want nu stond de beraming al op twintig duizend frank begroot en al het werk en de daghuur waren daarin niet begrepen. Maar daghuur en werk, 't groeit op ieders rug; zoo een zoo alleen, ze wilden geen cent voor loon.

Maar hoe aan de andere fondsen geraakt? Want 't gedacht van dien reus zat reeds zoo vast en zoo diep geankerd, dat niets of niemand de geestdrift dezer mannen nog remmen of stremmen zou. In de eerste plaats dacht en aan 't volk zelf. Men zou het eigenlijke Nieupoortsche volk niet alleen voor 't ontwerp warm maken en gunstig stemmen, maar tevens het de gelegenheid geven in den opbouw zijn deeltje bij te brengen. Er werd besloten een geldomhaling in stad te doen. In Juni 1925 liepen

voorzitter en schrijver de huizen der bijzonderste ingezetenen af en brachten 3.500 frank in de gildekas. Indien men nu eens het stadsbeheer schoon in de oogen keek om een hulptoelage te verkrijgen? Men vond de stad bereid een toelage te schenken op voorwaarde echter dat de nieuwe reus stadseigendom zou worden. Met klank werd het aanbod afgewezen. Men zou het zonder toelage ook wel weten te stellen. Waareen wil is, is een weg. Ondernemende mannen zien er niet tegen op een geldleening aan te gaan om hun bedrijf in gang te steken. Dat kon de reuzegilde ook. En alhoewel het geld heel kwakrijgs was dien tijd, moest de raad zelfs buiten de gilde niet gaan om aan geleend geld te geraken. Het gildelid Alberik Dubuy stelde 5.500 Fr ter beschikking. Om dit bedrag af te leggen, hebben de gildebroeders de verplichting op zich genomen, maandelijks,

boven het gildebedrag, elk twee frank te storten en in geest van versterving vijf jaar lang, het jaarlijksche gildeavondmaal of "teerfeest" te vieren met een schotelke "kazakkepatatten en een pekelharing". En 't kapitaaltje werd aldus, treffelijk, afgelost.

In alle herbergen van stad werden tuinballingen gehouden; feestavonden met hoog inkomgeld werden ingericht; bussen gingen bij elke plechtige omstandigheid rond en de bussen zelf werden, later, bij amerikaansch opbod, als herinneringsstukken verkocht., t Bracht alles een aardigen stuiver in kas, zoodat de twee derden van het bouwwilligsbedrag bijeenverzameld werden.

En op den Zondag van St. Janskermis van 't jaar 1925, was het niet alleen de hoogdag van en in de gilde, maar tevens blijdag voor geheel de stad.

Jan Turpijn, de nieuwe reus, zou zijn eersten uitgang doen.

Voor 't Gildenhof was het dien morgen, vanaf zeven uur, een over- en weergeloop, een kloppen en hameren en timmeren van de andere wereld. Men hoorde het straten ver en omstreeks den middag stond reus Jan Turpijn, ten aanschouwe van de bevolking, fier en trotsch op zijn pikkels en striemde hoog in de lucht, de heropstanding van een geweldig stuk Nieupoortsche reuzenfolklore.

Wat zag hij er geslaagd uit !

Een pronte, montere, statige kerel van tien meter hoog. Een prachtig voorkomen, met groenen hoepelrok, onderwaarts met een breeden rooden zoomband, boordewijs omrand. Het lijfstuk in de geel-zwarte Nieupoortsche kleuren met gebarduurden gordel en armenmouwen in wit-roode bovenbeuzing en groene polsenwindfels. Een groene halsband. Een hoed uit wit en rood met bovenpots in groen en geel. Men heeft de pluim in wishout terecht van kant gelaten, want pluimen worden alleen op vrouwenhoeden gestoken. Over de schouders de witte overheidsband met het tijdperkblazoen: het geschilderde wapen der stad.

Alles in degelijke stoffe die als gesneden over 't geraamde spande. Een treffelijke vooraanstaande poorter uit het einde der XVe eeuw. Een wilskrachtig wezenmasker. Een gelaat vol verbeterd koppigheid en durf en waarin oogen zaten die een beslist wil uitstraalden. Over de schouders het schoongolvend zwartglanzend haar.

*De kop van JAN TURPIN geslagen uit een koperlegering.
Deze werd op 31 januari 1925 vervaardigd door Jozef Brondeel links op de foto.
rechts op de foto Serafin Debusscher.*

Het wezenmasker, door den Brugschen koperdrijver Bondeel Jozef, naar het geboetseerde model in koper geklopt, mat zomaar 1,75 m. in de hoogte en 1,40 m. in de breedte. Het had 1.800 Fr. gekost, vervoer inbegrepen.

Bij gebrek aan geld en tijd, had men de dragers in hun voorziene kleedij niet kunnen steken. Hun witte tenue was het eenige dat nog den vooroorlogischen reus in herinnering bracht. Alleen de voorman, Alfons Butstraen, was gedost in de XVe eeuwse kleedij. De leiderstok dien hij hanteerde, was een door beeldhouwer Lodewijk Willaert kunstig gesneden stuk, dat een vergroot model was van de overoudsche narrenstokken.

In den namiddag werd de reus, gedragen door vier en twintig mannen, die men "drijvers" heette, naar 't hoogste punt van de stad gebracht, nl. naar de herberg van gildemakker Butstraen A., "In Breidel en Deconinck", in de Hoogstraat gelegen. Daar werd Turpijn op plechtige wijze, het doopsel toegediend. De twee oudste leden van de gilde: Pieter Weiss en Natbalie Dubuy waren peter en meter en de oude reuzeman, Pieter Veelyn, knikte instemmend en voldaan. Na den doop deelden peter en meter "spekken" en snuisteringen en versnaperingen, bij de mande, aan de stadskinderen uit.

De nieuwe reus, Jan Turpijn, had zijn zegevaart ingezet. Weliswaar vonden enkele zwartzieners dat het gelaat van Jan te streng was. Waarom moest de reus nu zoo zwart kijken? Waarom waren de pokken of de porren op zijn wezen achterwege gebleven? "Maar Turpijn stoorde er zich echter niet aan en een zegevaart werd het in alle opzichten.

Optocht door de stad met JAN TURPIJN op zaterdag 9 augustus 1925 bij de inhuldiging van het monument van de oorlogslachtoffers 1914-1918.

PROGRAMMA
INHULDIGING OORLOGSMONUMENT

9 AUGUSTUS 1925

INHULDIGING OORLOGSMONUMENT
9 AUGUSTUS 1925

Feeststoet met o.a. 5 pralwagens:

- het afscheid
- de vlucht
- de overstroming
- de aanval
- de zege

De reus 'Jan Turpijn' besloot op waardige wijze de optocht.

1927

Dit bleek best in juni 1927, wanneer hij in den reuzenfolkloretoet te Brussel ingericht, opstapte en alle bestaande reuzen en reuzinnen ver in de schaduw stelde. De Brusselaars keken hun ogen uit. De Nieupoortsche reus kreeg twee ploegen werklieden en vakkundigen te zijner beschikking, om de bovengrondsche elektrische stadsleiding weg te nemen. Anders kon hij door de straten niet. Dit was

En l'honneur de ses hôtes de trente-neuf nations, membres du « Rotary Club », la Belgique avait ouvert dimanche, le livre malvenimé de ses traditions et légendes populaires, mobilisé ses géants et rassemblé les sociétés costumées qui incarnent le pittoresque de ce défilé des grands de la terre flamande et wallonne, la ville de Nieuport se classa première par son géant, Jean Turpin, le plus colossal et le plus habilement exécuté. Jean Turpin arrive à hauteur du second étage et exige pour ses mouvements un personnel de 24 personnes.

Le géant de Nieuport, au cortège de folklore à Bruxelles

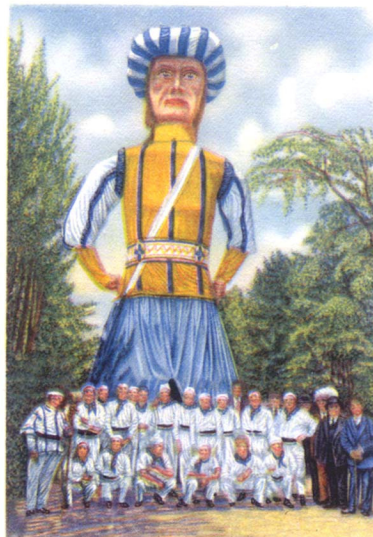

JAN TURPIN te Brussel op 12 juni 1927 op uitnodiging van de "Rotary club". JAN TURPIN won de Rotary prijs

nog nooit beleefd geweest. En toen kwam dit reuzengevaarte door de lanen gezwierd, op stap gaande of dansend, in een rek geheel Brussel dweerschend. De vier en twintig dragers, onder den hoepelrok geborgen schuimden in 't zweet. 't Was paardewerk, maar ze toonden wat ze konden en heel Brussel stond er paf van.

Die deelneming bracht de reuzegilde twee duizend frank op. Maar na uitbetaling van alle vervoer- en reiskosten bleef er geen duit over !

Kopie van een prent uit een

folklore album.

1935

JAN TURPIN bleef drie weken aan de ingang van de Wereldtentoonstelling opgesteld.

